

VIDA I POESIA

Durant la primavera de l'any 1972 vaig escriure el meu primer llibre de poemes, *Albes breus a les mans*, títol que procedia d'un vers de Paul Éluard. Estava a pocs mesos de fer els trenta-vuit anys i, des dels dinou (1954), em dedicava preferentment al teatre. Tot just feia un any havia publicat el meu llibre *Per una acció teatral* (1971), en què reunia una sèrie de textos sobre la trajectòria de l'anomenat Teatre Independent a casa nostra. Havia dirigit i interpretat una sèrie d'obres, tant a Barcelona com a Terrassa, on vivia, i tres anys després (1975) ingressaria com a professor a l'Institut del Teatre de la Diputació. Des del 1962 em dedicava també a la traducció. Traduïa sobretot al castellà, tot i que el 1963, amb el meu amic i mestre Joan Oliver-Pere Quart, vam traduir *L'òpera de tres rals* de Bertolt Brecht (jo em vaig encarregar de les cançons). Vaig treballar tres anys com a redactor a l'Editorial Salvat i un any a la Gran Enciclopèdia Catalana. L'any 1965 vaig escriure i estrenar l'espectacle *L'encens i la carn* (*Teatre popular europeu dels segles xv i xvi*) dins l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, a la Cúpula del Coliseum. El 1967 m'havia traslladat a Terrassa, on vaig començar a col·laborar amb el Grup Sis per Set i després amb la companyia El Globus. El 1969 vam estrenar a Terrassa l'espectacle *Cel·la 44* (*Cinc anys en la vida i l'obra d'Ernst Toller*). El text ha estat reeditat el 2006 per El Gall Editor, de Pollença. Això em confirma la seva validesa. No vaig interrompre la meva relació amb la pràctica teatral fins l'any 2000, actuant a Barcelona i al Centre Dramàtic del Vallès. I sempre he continuat traduint textos de l'alemany. De les moltes activitats que vaig fer durant aquests anys, en parlo al llibre *Feliu Formosa: teatre i paraula*, una llarga entrevista que em va fer Laura Fernández Jubrías per als volums que l'Institut del Teatre ha dedicat als professionals que han rebut el Premi d'Honor de la institució. Em vénen al record molts moments de la meva trajectòria teatral, que he resumit molt succintament per tal de situar-hi el meu accés tardà a la creació poètica.

L'any 1970 Agustí Bartra i Anna Murià van retornar del seu exili mexicà, i poc temps després es van traslladar a Terrassa, en un pis

situat al barri perifèric del Segle XX, molt a prop d'un jo vivia amb la meva companya Maria Plans i les meves dues filles Ester i Clara. A l'entorn del matrimoni Bartra, ens movíem una sèrie d'amics terras-sencs El poeta solia llegir-nos els seus versos. Recordo una primera lectura de la *Rapsòdia de Garí*, en què se cita textualment la plaça del Segle XX, on Garí jeu damunt una pila de deixalles. Van seguir altres lectures i múltiples contactes amb els Bartra. Fins que un dia, potser estimulat per aquesta relació, vaig escriure el meu primer llibre, *Albes breus a les mans*. Després de llegir els deu poemes de la primera part, l'Agustí em va estimular a continuar escrivint. Aquell any 1972 va ser d'una gran fecunditat. Recordo que, els deu poemes de la tercera part del llibre, els vaig escriure en un parell de dies. Al llibre hi abunden les citacions i els homenatges a poetes i creadors que tenien un pes dins el meu passat de lector: Éluard, Novalis, Blok, Hölderlin, Salvat-Papasseit, Vidal Alcover, Brecht, Pavese, Strindberg, Rilke i Bartra. A la segona part del llibre hi ha els cinc únics sonets que he escrit. Són de tema amorós però, com en la primera part, no hi falten les referències a la meva història personal com a militant del partit que vaig abandonar aquell any mateix. El llibre, que representa un punt d'inflexió important dins la meva trajectòria intel·lectual, artística i política, va anar seguit, la tardor d'aquell mateix any, del *Llibre de les meditacions*, on estableixo un diàleg amb Gabriel Ferrater, desaparegut uns mesos abans, i amb Cesare Pavese, dos poetes suïcides «en temps difícils». Són poemes de vers curt (sis síl·labes) que pretenen posseir una de les característiques que ha acompanyat tota la meva obra: la musicalitat. Crec que la música ha estat sempre present en tota la meva obra, que justament acaba amb un poema del 2005 dedicat a últim quartet de Beethoven.

A diferència d'aquell eufòric i fecund 1972, el 1974 va ser un any nefast i tràgic. La Maria, la meva companya, va tenir una embòlia cerebral que li va afectar el llenguatge i la mobilitat d'una part del cos. Després de passar unes setmanes a l'hospital, es va recuperar parcialment i jo l'acompanyava cada dia a fer una hora de rehabilitació. Prop de l'edifici on ho realitzava hi havia un bar on jo m'esperava per tornar-la a recollir. Mentrestant anava escrivint les disset proses

poètiques que constitueixen la primera part del meu llibre *Raval*. Hi aplego records de la meua infància a Sabadell, a la casa pairal de la família Formosa, mentre el pare era a l'exili. Com que no vaig poder passar de les disset proses, vaig afegir-hi uns quants poemes que tenia esparsos. Són la segona part del llibre, que apareixeria l'any següent. Després d'aquesta primera etapa de la malaltia de la Maria, va venir l'operació de la vàlvula mitral a cor obert. Van ser set o vuit setmanes a l'hospital entre l'espera i la recuperació, que no va ser completa. El 4 d'octubre, la Maria va morir, sembla que per una errada en l'administració del medicament Sintrom. Vaig passar uns mesos d'atordiment i de desconcert durant els quals vaig traduir en castellà els diaris de Kafka, amb l'ajuda d'una secretària.

M'ha semblat important tractar amb una certa extensió aquesta primera etapa abans del nou punt d'inflexió que va suposar la redacció del *Cançoner*.

El mes d'abril del 1975, quan ja havien passat set mesos de la mort de la meua companya, vaig tenir la necessitat d'escriure un llibre sobre l'absència de la persona estimada, sota l'advocació d'Antonio Machado. Solia passar breus temporades al xalet que els meus pares tenien a Caldes de Montbui. Em passejava pels camps dels afores del poble i anava projectant i escrivint els vint poemes del llibre, que va ser editat el 1976 per Editorial Vosgos i reeditat per Columna el 1999. Aquest és un llibre central dins la meua producció. S'hi parla sovint d'un impossible retorn després de la pèrdua i mai no hi apareix la paraula *mort*. L'últim dels poemes («Faràs dos trucs i t'obriré la porta»), que ha format part de tots els recitals que he fet, és un d'aquells poemes que, segons l'autor, el justifica i justifica la seva obra. Em consta que el *Cançoner* ha acompanyat bastants lectors i sobretot lectores, que m'han fet arribar, per carta o personalment, el seu interès pel llibre.

El 1978 vaig publicar el *Llibre dels viatges*, que va guanyar el premi Carles Riba l'any anterior. El llibre té dues parts. La primera consta de set poemes llargs, on s'acumulen les imatges oníriques i surreals. El vaig escriure arran d'uns amors tumultuosos, que no van acabar bé, amb una dona casada. El desconcert encara m'acompanya-

va. Com en el cas de *Raval*, vaig completar el llibre amb cinc poemes que tenia escrits.

El llibre següent, *Semblança*, dedicat a la meva segona muller Anna Vila, infermera i escriptora, així com a la memòria del poeta i amic Joan Vinyoli, ha estat el que més premis ha rebut. Publicat el 1986, va obtenir el Premi de la Crítica Cavall Verd, el Premi Ciutat de Barcelona i la Lletra d'Or del 1987. Consta de setze proses i setze poemes encapçalats per citacions procedents dels llibres de tema amorós de Pedro Salinas. Els poemes, escrits en decasíl·labs, parlen de la recuperació de l'amor amb plenitud. «I comença a girar al nostre voltant/ la roda dels amors que fan l'amor./ I comença a imposar-se enllà del temps/ contra la por, el somriure de l'atzar.» Aquests són els versos finals d'un llibre que va ser traduït al francès per Didier Coste (Noesis, 1991).

Tinc una estima especial pel llibre següent, *Per Puck*, editat per Columna el 1992. En vint-i-vuit capítols, que consten d'una cita teatral, una prosa poètica i un poema de deu versos, rememoro una sèrie d'experiències teatrals i dedico el llibre a un grup d'alumnes amb els quals vam representar el *Somni d'una nit d'estiu* shakespearà al nou edifici de l'Institut del Teatre de Terrassa. El títol és també una dedicatòria a l'alumna que feia el personatge de Puck. En cada capítol, cada prosa descriptiva donava pas a un poema on tenia més pes l'element simbòlic.

Aquell mateix any vaig reunir una sèrie de poemes, alguns dels quals havien format part de llibres d'artista on hi havia col·laboracions d'altres poetes. El primer poema, una elegia a Fabià Puigserver, va ser un encàrrec que els Jocs Florals de Barcelona van fer a Miquel Martí i Pol, a Marta Pessarrodona i a mi mateix. Els tres poemes van ser recitats el dia de la concessió del premi. El llibre, titulat *Impasse*, va ser editat per Jardins de Samarcanda, de l'Editorial Eumo i Cafè Central.

El 1994, vaig publicar *Al llarg de tota una impaciència*, cinquanta poemes relativament breus i de vers curt, on incloc totes les temàtiques que m'han interessat al llarg de la meva trajectòria: l'amor, la poesia, el temps, l'art, la mort, etc. Va guanyar el Premi de la Crítica

Serra d'Or d'aquell any, i més d'un crític l'ha considerat un dels meus millors llibres.

El llibre següent, *Immediacions* (2000), consta de dos-cents cinquanta poemes d'un sol vers. L'experiment no és nou. El poeta grec, Iannis Ritsos, per exemple, va escriure tres-cents quaranta-sis poemes d'un sol vers sota el títol de *Monokorda*. Evidentment, hi vaig tractar tots els temes que ja m'havien ocupat a *Al llarg de tota una impaciència*.

Crec que, després de *Semblança*, vaig iniciar una nova etapa, menys marcada per les incidències biogràfiques, tot i que en l'etapa anterior també tenen el seu pes les influències literàries i culturals que, al meu entendre, em defineixen com a poeta. En tot cas, la varietat de recursos temàtics i estilístics, l'he buscada en iniciar cadascun dels meus llibres.

De l'any 2001 és el meu llibre *Cap claredat no dorm*, en què, al costat d'algun poema nou, hi ha poemes recuperats i refets que procedeixen fins i tot de l'any 1972, és a dir dels meus inicis. El llibre, però, dividit en tres parts, té una certa coherència. La primera part consta d'onze poemes dedicats a creadors i amics que admiro. Els tretze poemes de la segona part són bàsicament lírics, tot i que n'hi ha algun on predomina l'element descriptiu o narratiu. I la tercera part conté nou poemes dedicats a ciutats que he conegut i admirat.

Tots els llibres anteriors van ser inclosos al volum *Darrere el vidre. Poesia 1972-2002*, amb un extens i magnífic pròleg d'Enric Sòria. Dels llibres anteriors, m'agradaria esmentar també quatre pròlegs, tots ells seriosament compromesos amb la meua obra, que tracten amb profunditat. El primer llibre va ser prologat per Josep M. Carandell. Agustí Bartra va escriure un text fonamental sobre el meu *Llibre dels viatges* (el va incloure al seu llibre *Sobre poesia*). Un altre text, admirable i profund, el dec a Jordi Coca, escrit per a *Per Puck*. Hi pesa la nostra comuna relació amb el fet teatral. L'amic Antoni Martí Monterde ha escrit ja diversos textos sobre mi, entre ells el pròleg a *Cap claredat no dorm*, amb el rigor i la informació que caracteritzen tot allò que escriu.

Finalment, Editorial Meteora va publicar un últim llibre meu,

Centre de brevetat, on alterno vers i prosa en els cinquanta poemes que conté el recull. Vaig perseguir una claredat i un despullament que determinen el possible interès que aquest últim llibre meu pugui tenir per al lector.

He volgut fer un repàs a la meva obra, interferint potser en les anàlisis i els estudis que figuren en aquest número a *Reduccions*. Hi he volgut incloure, però, alguna nota personal que potser justifiqui el que acabo d'escriure.

FELIU FORMOSA
27 de juliol de 2016